

Epistula ad Marcellinum de interpretatione Psalmorum

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ.

Ἄγαμαί σε τῆς ἐν Χριστῷ προαιρέσεως, φίλε Μαρκελλίνε. Καί γάρ καί τὸν παρόντα πειρασμόν, καίτοι πολλὰ παθῶν ἐν αὐτῷ, καλῶς φέρεις, καί τῆς ἀσκήσεως οὐκ ἀμελεῖς. Πυνθανόμενος γάρ τοῦ κομί σαντος τὴν ἐπιστολήν, πῶς ἄρα καί μετὰ τὴν νόσον διάγεις· ἔμαθον πρὸς μὲν πᾶσαν τὴν θείαν Γραφήν ἔχειν σε τὴν σχολήν, πυκνότερον δὲ μάλιστα τῇ βίβλῳ τῶν Ψαλμῶν ἐντυγχάνειν, καί φιλονεικεῖν τὸν ἐν ἐκάστῳ ψαλμῷ νοῦν ἐγκείμενον καταλαμβάνειν. Καί διὰ τοῦτο τοίνυν ἀποδέχομαι σε, πολὺν ἔχων εἰς αὐτὴν τὴν βίβλον κἀγὼ πόθον, ὡπερ καί εἰς πᾶσαν τὴν Γραφήν. Καί γάρ οὕτως ἔχων, συνέτυχόν τινι φιλο πόνῳ γέροντι, καί βούλομαι καί σοι, ἅπερ ἐκεῖνος κατέχων τὸ Ψαλτήριον περὶ αὐτοῦ μοι διηγήσατο, γράψαι· ἔχει γάρ τινα χάριν καί πιθανότητα μετ' εὐλόγου τοῦ διηγήματος. Ἔλεγε γάρ οὕτως· Πᾶσα μὲν, ὧ τέκνον, ἢ καθ' ἡμᾶς Γραφή, παλαιά τε καί καινὴ, θεόπνευστός ἐστι καί ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, ὡς γέγραπται· ἔχει δὲ τινα πιθα νὴν παρατήρησιν τοῖς προσέχουσιν ἢ τῶν Ψαλμῶν βίβλος. Ἐκάστη μὲν γάρ βίβλος τὸ ἴδιον ἐπάγγελμα διακονεῖ καί ἀπαγγέλλει· οἷον ἡ Πεντάτευχος γένεσιν κόσμου καί τῶν πατριαρχῶν τὰς πράξεις· τὴν τε ἀπ' Αἰγύπτου τοῦ Ἰσραὴλ ἔξοδον, καί τὴν τῆς νομοθεσίας διάταξιν· ἡ Τρίτευχος τὴν κληροδοσίαν, καί τῶν κριτῶν τὰς πράξεις, καί γενεαλογίαν τοῦ Δαβίδ· αἱ Βασιλείαι καί Παραλειπόμενα βασιλέων πράξεις· καί ὁ μὲν Ἔσδρας ἀπόλυσιν τῆς αἰχμαλωσίας καί ἐπάνοδον τοῦ λαοῦ, καί οἰκοδομήν τοῦ ναοῦ καί τῆς πόλεως· οἱ δὲ Προφῆται προφητείας περὶ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Σωτῆρος, ὑπομνήσεις τε περὶ τῶν ἐντολῶν, καί μέμψεις κατὰ τῶν παραβαινόντων, καί προφητείας τοῖς ἔθνεσιν. Ἡ δὲ γε βίβλος τῶν Ψαλμῶν, ὡς παράδεισος τὰ ἐν αὐτῇ φέρουσα μελωδεῖ, καί τὰ ἴδια δὲ πάλιν μετ' αὐτῶν ψάλλουσα δείκνυσι. Τὰ μὲν γάρ τῆς Γενέσεως ψάλλει ἐν τῷ ὀκτῷ καιδεκάτῳ· οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα· καί ἐν τῷ κγ'· Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἢ οἰκουμένη καί πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ· αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν. Τὰ δὲ τῆς Ἐξόδου καί τῶν Ἀριθμῶν καί τοῦ Δευτερονομίου ἄδει καλῶς ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ ἑβδόμῳ ψαλμῷ, καί ἐν τῷ ἑκατοστῷ τρισκαιδεκάτῳ ψαλμῷ, λέγων· Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου 27.13 Ἰακώβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου, ἐγενήθη Ἰουδαία ἀγίασμα αὐτοῦ, Ἰσραὴλ εἰς ἐξουσίαν αὐτοῦ. Ψάλλει δὲ καί ταῦτα ἐν τῷ ἑκατοστῷ τετάρτῳ· Ἐξαπέστειλε Μωϋσῆν τὸν δοῦλον αὐτοῦ, Ἀαρῶν, ὃν ἐξελέξατο αὐτόν· ἔθετο ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους τῶν σημείων αὐτοῦ καί τῶν τεράτων αὐτοῦ ἐν γῆ Χάμ. Ἐξαπέστειλε σκότος, καί ἐσκότασε, καί παρεπίκραναν τοὺς λόγους αὐτοῦ. Μετέστρεψε τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς αἷμα, καί ἀπέκτεινε τοὺς ἰχθύας αὐτῶν. Ἐξῆρ ψεν ἡ γῆ αὐτῶν βατράχους ἐν τοῖς ταμείοις τῶν βασιλέων αὐτῶν. Εἶπε, καί ἦλθε κυνόμυια καί σκνῖφες ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῶν. Καί ὅλως ὄλον τε τὸν ψαλμὸν τοῦτόν τε καί ἑκατὸν πέμπτον περὶ τῶν αὐτῶν ἔστιν εὐρεῖν γεγραμμένον. Καί τὰ μὲν ἱερατείας καί τῆς σκηνῆς ἀναφωνεῖ ἐν ἐξοδίῳ σκηνῆς ἐν τῷ κη' ψαλμῷ· Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, υἱοὶ Θεοῦ, ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὺς κριῶν, ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν καί τιμὴν. Τὰ δὲ τοῦ Ναυῆ καί τῶν Κριτῶν ἐμφαίνει πῶς ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἕκτῳ, λέγων· Καί συνεστήσαντο πόλεις κατοικεσίας, καί ἔσπειραν ἀγρούς, καί ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας. Ἐπὶ γάρ τοῦ Ναυῆ διαδέδοται

αὐτοῖς ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Λέγων δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ψαλμῷ συνεχῶς· Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς· σημαίνει τῶν Κριτῶν τὴν βίβλον· τότε γὰρ κραζόντων αὐτῶν ἤγειρε κατὰ τὸν καιρὸν κριτὰς, καὶ ἔσωζε τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν θλιβόντων αὐτούς. Καὶ τὰ τῶν Βασιλειῶν ψάλλει πως ἐν τῷ ἐν νεακαιδεκάτῳ, λέγων· Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσαν, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν. Κύριε, σῶσον τὸν βασιλέα, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπικαλεσώμεθά σε. Τὰ δὲ τοῦ Ἑσδρα ἐν τῷ ἑκατονεικοστῷ πέμπτῳ τῶν ἀναβαθμῶν ἄδει· Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν Σιών, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι· καὶ πάλιν ἐν τῷ ἑκατονεικοστῷ πρώτῳ· Εὐφράνθη ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· Εἰς οἶκον Κυρίου πορευσώμεθα. Ἐστῶ τες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς ἀβυθόσιν σου, Ἰερουσαλήμ. Ἰερουσαλήμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις, ἣς ἡ μετοχὴ αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτό· ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαὶ, αἱ φυλαὶ Κυρίου, μαρτύριον τῷ Ἰσραὴλ. Τὰ τε τῶν Προφητῶν σχεδὸν ἐν ἑκάστῳ σημαίνει. Περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας, καὶ ὅτι μὲν Θεὸς ὦν ἐπιδημήσει, οὕτως φησὶν ἐν μὲν τῷ τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ ψαλμῷ· Ὁ Κύριος ἐμφανῶς ἦξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται· ἐν δὲ τῷ ἑκατοστῷ ἑπτακαιδεκάτῳ· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου Κυρίου· Θεὸς Κύριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. Ὅτι δὲ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ Πατρὸς Λόγος, οὕτως ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἕκτῳ ψάλλει· Ἀπέστειλε τὸν Λόγον αὐτοῦ, καὶ ἴασατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτούς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. Ὁ γὰρ ἐρχόμενος Θεὸς αὐτός ἐστι καὶ Λόγος ἀποστελλόμενος. Τοῦτον δὲ τὸν Λόγον εἰδὼς ὄντα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἄδει φωνὴν τοῦ Πατρὸς ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ ψαλμῷ· Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου Λόγον ἀγαθόν· καὶ πάλιν ἐν τῷ ἑκατῷ 27.16 τοστῷ ἐνάτῳ· Ἐκ γαστρὸς πρὸ Ἐωσφόρου ἐξεγέννησά σε. Τί γὰρ ἄλλο τις εἶποι γέννημα τοῦ Πάτρος ἢ τὸν Λόγον καὶ τὴν Σοφίαν αὐτοῦ; Τοῦτον εἰδυῖα ὄντα, ὧ εἶπεν ὁ Πατήρ· Γενηθήτω φῶς, καὶ στερέωμα, καὶ τὰ πάντα, καὶ αὕτη ἡ βίβλος περιέχει λέγουσα· Τῷ Λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Καὶ Χριστὸν δὲ αὐτὸν ἐρχόμενον οὐκ ἠγνόησεν· ἀλλὰ καὶ μάλιστα περὶ τούτου λέγει ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ ψαλμῷ· Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος ἐυθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀδικίαν· διὰ τοῦτο ἐχρῆσέ σε ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. Καὶ ἵνα μὴ κατὰ φαντασίαν τις ἔρχεται αὐτὸν (εἶναι) νομίση, σημαίνει αὐτὸν ἄνθρωπον γεννησόμενον, καὶ τοῦτον εἶναι δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε, λέγων ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ· Μήτηρ Σιών ἐρεῖ· Ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτήν ὁ Ὑψιστος. Τοῦτο γὰρ ἴσον ἐστὶ τῷ εἰπεῖν· Καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ, ἐκ Παρθένου, γινώσκων οὐκ ἐσιώπησεν, ἀλλ' εὐθὺς ἔμφασιν τινα δίδωσιν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ ψαλμῷ, λέγων· Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, ὅτι ἐπεθύμησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. Τοῦτο γὰρ πάλιν ὁμοίον ἐστὶ τοῦ λεγομένου παρὰ τοῦ Γαβριήλ· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Καὶ γὰρ εἰρηκῶς αὐτὸν Χριστὸν, εὐθὺς καὶ τὴν ἀνθρώπινην γένεσιν ἐκ τῆς Παρθένου ἐδήλωσε, λέγων· Ἄκουσον, θύγατερ. Ἴδὲ ὁ μὲν Γαβριὴλ ἐξ ὀνόματος καλεῖ Μαρίαν, ξένος ὦν αὐτῆς κατὰ τὴν γένεσιν· ὁ δὲ Δαβὶδ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ τυγχάνουσιν αὐτὴν εἰκότως θυγατέρα προσφωνεῖ ταύτην. Ἄνθρωπον δὲ αὐτὸν εἰρηκυῖα γεννησόμενον, ἀκοιούτως καὶ παθητὸν αὐτὸν σαρκὶ σημαίνει. Τὴν τε ἐπιβουλήν παρὰ τῶν Ἰουδαίων ὀρώσα γινομένην, ψάλλει ἐν μὲν τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ·

Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· ἐν δὲ τῷ εἰκοστῷ καὶ πρώτῳ τὴν ποιότητα τοῦ θανάτου ἐκ προσώπου τοῦ Σωτῆρός φησιν· Εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με· ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοὶ, συναγωγή πονηρευομένων περιέσχον με. Ὁρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου, ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστέα μου. Αὐτοὶ δὲ κατενόησαν, καὶ ἐπειδὴν με· διεμερίσαντο τὰ ἰμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Τὸ δὲ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ὀρύττεσθαι, τί ἕτερον ἢ σταυρὸν λέγων σημαίνει; Πάντα ταῦτα διδάσκουσα προστίθῃσιν, ὅτι μὴ δι' ἑαυτὸν, δι' ἡμᾶς δὲ ταῦτα πάσχει ὁ Κύριος. Καὶ φησιν ἐκ προσώπου πάλιν αὐτοῦ ἐν μὲν τῷ πζ'. Ἐπ' ἐμὲ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμὸς σου· ἐν δὲ τῷ ἐξηκοστῷ ὀγδῶ· Ἄ οὐχ ἤρπασα, τότε ἀπετίγγυον. Οὐ γὰρ 27.17 ὑπεύθυνος ὢν ἀπέθνησκεν, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν ἔπασχε, καὶ τὸν καθ' ἡμῶν θυμὸν διὰ τὴν παράβασιν ἐφ' ἑαυτὸν ἐβάσταζε, λέγοντα διὰ τοῦ Ἡσαΐου· Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε· καὶ λεγόντων μὲν ἡμῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ἐβδόμῳ ψαλμῷ· Κύριος ἀντ' ἀποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ· λέγοντος δὲ καὶ τοῦ Πνεύματος ἐν ἐβδομηκοστῷ πρώτῳ· Καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων, καὶ ταπεινώσει συκοφάντην, ὅτι ἐρρύσατο, πτωχὸν ἐκ χειρὸς δυνάστου, καὶ πένητα, ᾧ οὐχ ὑπῆρχε βοηθός. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς σωματικὴν αὐτοῦ ἄνοδον προμηνύει, καὶ λέγει ἐν μὲν εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ· Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες, ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε, πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης· ἐν δὲ τῷ τεσσαρακοστῷ· Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Τὴν μὲν κάθισιν ἀναγγέλλει, καὶ φησιν ἐν μὲν τῷ ἑκατοστῷ ἐννάτῳ· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· ἐν δὲ τῷ ἐννάτῳ καὶ τὴν γενομένην ἀπώλειαν τοῦ διαβόλου βοᾷ· Ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου, ὁ κρίνων δικαιοσύνην· ἐπετίμησας ἔθνεσι, καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής. Καὶ γὰρ ὅτι τὴν κρίσιν πᾶσαν ἔλαβε παρὰ τοῦ Πατρὸς, οὐκ ἔκρυψεν, ἀλλὰ καὶ κριτὴν πάντων αὐτὸν ἐρχόμενον προμηνύει ἐν μὲν οά· Ὁ Θεὸς, τὸ κριμὰ σου τῷ βασιλεῖ δός, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως, κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς πτωχοὺς σου ἐν κρίσει· ἐν δὲ τῷ μθ' φησί· Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ τὴν γῆν, τοῦ διακρίναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἀναγγελοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ· ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς ἐστὶ· καὶ ἐν τῷ πα'· Ὁ Θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν· ἐν μέσῳ δὲ θεοὺς διακρινεῖ. Καὶ μὴν καὶ τὴν κλῆσιν τῶν ἐθνῶν ἔστιν ἀπ' αὐτῆς μαθεῖν ἐπὶ πολλῶν μὲν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ μζ'. Πάντα τὰ ἔθνη, κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως· ἐν δὲ τῷ οά· Ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσοῦνται Αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσιν· βασιλεῖς Θαρσεῖς καὶ αἱ νῆσοι δῶρα προσοίσουσι· βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβὰ δῶρα προσάξουσιν· καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ. Ταῦτα μὲν ἐν τοῖς Ψαλμοῖς ἄδεται, ἐν δὲ ἐκάστη τῶν ἄλλων βίβλων προαπαγγέλλεται. Οὐκ ἄγνωστος δὲ πάλιν ἔλεγεν, ὅτι καὶ ἐν ἐκάστη βίβλῳ τῆς Γραφῆς τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Σωτῆρος ἔξαι ρέτως σημαίνεται· καὶ ἔστι τοῦτο πάσαις αὐταῖς ἀπάγγελμα, καὶ συμφωνία ἢ αὐτὴ τοῦ Πνεύματος. Καὶ γὰρ ὡςπερ τὰ τῶν ἄλλων ἐν ταύτῃ δυνατὸν εὐρεῖν· οὕτως καὶ τὰ ταύτης ἐν ταῖς ἐτέραις πολλάκις εὐρίσκεται. Καὶ γὰρ Μωϋσῆς ᾠδὴν γράφει, καὶ Ἡσαΐας ἄδει, καὶ ὁ Ἀμβακοῦμ προσεύχεται μετ' ᾠδῆς. Πάλιν τε ἐν ἐκάστη βίβλῳ ἔστιν ἰδεῖν καὶ προφητείας καὶ νομοθεσίας καὶ ἱστορίας. Τὸ γὰρ αὐτὸ Πνεῦμα ἐπὶ πάντας ἐστί· καὶ κατὰ μὲν τὴν εἰς ἕκαστον γε νομένην αὐτοῦ διαίρεσιν ἕκαστος τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ 27.20 χάριν διακονεῖ καὶ πληροῖ, εἴτε προφητεία ἐστὶν, εἴτε νομοθεσία, εἴτε τῆς ἱστορίας ἢ μνήμη, εἴτε τῶν ψαλμῶν ἢ χάρις· ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμά ἐστιν, οὐπὲρ καὶ πᾶσαι διαιρέσεις εἰσὶν, αὐτὸ δὲ ἀδιαιρέτον ἐστὶ κατὰ φύσιν· διὰ τοι

τοῦτο τὸ ὅλον μὲν ἐστὶν ἐκάστω, κατὰ δὲ τὴν διακονίαν αἱ φανερώ σεις καὶ αἱ διαιρέσεις τοῦ Πνεύματος ἐκάστοις γίνονται· καὶ λοιπὸν κατὰ τὴν ἀποκειμένην χρείαν πολλὰ κίς ἕκαστος, ὑποσχοῦντος τοῦ Πνεύματος, διακονεῖ τὸν λόγον· ὥστε, καθὰ προεῖπον, νομοθετοῦντα Μωϋσῆν προφητεύειν ποτὲ καὶ ἄδειν, καὶ προφητεύοντας τοὺς προφήτας ἐντέλλεσθαι ποτὲ· Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε. Ἀπόπλυνε ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου, Ἱερουσαλήμ· καὶ ἱστορεῖν ποτὲ, τὸν μὲν Δανιήλ τὰ κατὰ Σουσάνναν, τὸν δὲ Ἡσαΐαν τὰ κατὰ τὸν Ῥαψάκην καὶ τὸν Σενναχηρείμ. Οὕτως γὰρ καὶ ἡ τῶν Ψαλμῶν βίβλος, ἔχουσα τὸ ἴδιον τῶν ὡδῶν, ὅπερ ἐν ταῖς ἄλλαις βίβλοις διεξοδικῶς εἴρηται, ταῦτα αὐτῇ τῇ κατὰ πλάτος φωνῇ μετὰ μέλους ψάλλει, καθὼς προεῖρηται. Νομοθετεῖ γοῦν ποτὲ καὶ αὐτή· Παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς, καὶ ἐγκατάλιπε θυμόν· καὶ, Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην, καὶ δίωξον αὐτήν. Καὶ ἱστορεῖ δὲ ποτὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ προφητεύει περὶ τοῦ Σωτῆρος, ὡς περ εἴρηται πρότερον. Κοινὴ μὲν οὖν τοιαύτη τοῦ Πνεύματος χάρις ἔστω παρὰ πᾶσι, καὶ ἐν ἐκάστω γινομένη εὐρισκέσθω, καὶ παρὰ πᾶσιν ἡ αὐτή, ὡς ἐὰν ἡ χρεία ἀπαιτῇ, καὶ τὸ Πνεῦμα βούληται. Οὐ διαφέρει γὰρ τὸ πλεόν καὶ ἔλαττον ἐν ταύτῃ τῇ χρείᾳ, ὡς ἕκαστος ἀνευδότης τὴν ἰδίαν ἀποπληροῖ καὶ τελειοῖ διακονίαν. Ἡ δὲ γε βίβλος τῶν Ψαλμῶν καὶ οὕτως ἔχει τινὰ πάλιν χάριν ἰδίαν καὶ παρατήρησιν ἐξαίρετον· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, ἐν οἷς πρὸς τὰς ἄλλας βίβλους ἔχει τὴν σχέσιν καὶ κοινωνίαν, λοιπὸν καὶ ἴδιον ἔχει τοῦτο θαῦμα, ὅτι καὶ τὰ ἐκάστης ψυχῆς κινήματα, τὰς τε τούτων μεταβολὰς καὶ διορθώσεις ἔχει διαγεγραμμένας καὶ διατετυπωμένας ἐν ἑαυτῇ· ὥστε τινὰ τὸν βουλούμενον ὡς ἄπειρον ἐξ αὐτῆς λαμβάνειν καὶ κατανοεῖν, οὕτω τὸ τυποῦν ἑαυτὸν, ἐκεῖ γέγραπται. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις βίβλοις μόνον τις ἀκούει τὸν νόμον προστάττοντα, ἃ (μὴ) δεῖ ποιεῖν καὶ μὴ δεῖ πράττειν· προφητείας τε κατακούει, ὥστε μόνον εἰδέναί τὸν ἐρχόμενον Σωτῆρα· καὶ ἱστορίαις δὲ προσέχει, ἐξ ὧν γινώσκειν δύναται τὰς τῶν βασιλέων καὶ τὰς τῶν ἀγίων πράξεις. Ἐν δὲ τῇ βίβλῳ τῶν Ψαλμῶν, πρὸς τῷ ταῦτα μανθάνειν τὸν ἀκούοντα, ἔτι καὶ τὰ κινήματα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐν αὐτῇ κατανοεῖ καὶ διδάσκειται· καὶ λοιπὸν πρὸς ὃ πάσχει καὶ ἐν ᾧ συν ἔχεται, δύναται πάλιν ἐκ ταύτης ἔχεσθαι τὴν εἰκόνα τῶν λόγων· ὥστε μὴ μόνον ἀκούσαντα παρέρχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πῶς δεῖ λέγοντα καὶ ποιοῦντα θεραπεύειν τὸ πάθος, διδάσκει, Εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις βίβλοις κωλυτικοὶ λόγοι ἀπαγορεύοντες τὰ φαῦλα· ἐν ταύτῃ δὲ καὶ πῶς ἀπέχεσθαι δεῖ τετύπεται· οἷον 27.21 παράγγελμά ἐστι τὸ μετανοεῖν· τὸ δὲ μετανοεῖν παύεσθαι τῆς ἀμαρτίας ἐστίν· ἐνταῦθα δὲ καὶ πῶς μετανοεῖν, καὶ τί δεῖ λέγειν ἐπὶ τῇ μετανοίᾳ, τετύπεται. Καὶ πάλιν εἴρηκεν ὁ Παῦλος· Ἡ θλίψις τῇ ψυχῇ ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατὰ ἀσχύνην. Ἐν δὲ τοῖς Ψαλμοῖς καὶ πῶς δεῖ φέρειν τὰς θλίψεις, καὶ τί θλιβόμενον δεῖ λέγειν, καὶ τί μετὰ τὰς θλίψεις, καὶ πῶς ἕκαστος δοκιμάζεται, καὶ τί νερὸ οἱ λόγοι τῶν ἐλπιζόντων ἐπὶ Κύριον, γέγραπται καὶ κεχάρακται. Πάλιν τε ἐντολὴ ἐστὶν ἐν παντὶ εὐχαριστεῖν· ἀλλὰ καὶ τί δεῖ λέγειν εὐχαριστοῦντας διδάσκουσιν οἱ Ψαλμοί. Εἶτα παρ' ἐτέρων ἀκούοντες· Ὅσοι θέλουσιν εὐσεβῶς ζῆν διωχθήσονται, παρὰ τούτων διδασκόμεθα, καὶ πῶς δεῖ φεύγοντας φωνεῖν, καὶ τίννας διωκομένους καὶ μετὰ τὸν διωγμὸν ῥυσθέντας δεῖ λόγους ἀναφέρειν τῷ Θεῷ. Εὐλογεῖν παραγγελλόμεθα τὸν Κύριον, καὶ ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ· ἀλλ' ἐν τοῖς Ψαλμοῖς τυπούμεθα πῶς τε αἰνεῖν δεῖ τὸν Κύριον, καὶ τίνα ῥήματα λέγοντες ἐξομολογοῦμεθα πρεπόντως. Καὶ ἐφ' ἑκάστου δὲ τις οὕτως ἂν εὗροι τὰς θείας ὡδὰς, πρὸς ἡμᾶς καὶ ἡμῶν κινήσεις καὶ καταστάσεις κειμένας. Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο παράδοξόν ἐστι πάλιν ἐν τοῖς Ψαλμοῖς, ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις βίβλοις ἃ λέγουσιν οἱ ἅγιοι, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι, ταῦτα καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες, περὶ ὧν ἐκεῖνα γέγραπται, ἀπαγ γέλλοντές

είσιν· οἱ τε ἀκούοντες ἄλλους ἑαυτοὺς ἐκείνων ἡγοῦνται, περὶ ὧν ὁ λόγος φησὶ, καὶ τὰς ἐπαγγελλομένας δὲ πράξεις, ἄχρι τοῦ θαυμάζειν καὶ ζηλοῦν αὐτάς, εἰς τὸ μιμεῖσθαι γίνονται. Ταύτην δὲ βίβλον ὁ λαμβάνων τὰς μὲν περὶ τοῦ Σωτῆρος προφητείας συνήθως ἐν ταῖς ἄλλαις Γραφαῖς θαυμάζων καὶ προσκυνῶν διεξέρχεται, τοὺς δὲ ἑτέρους ψαλμοὺς ὡς ἰδίους ὄντας λόγους ἀναγινώσκει· καὶ ὁ ἀκούων δὲ ὡς αὐτὸς λέγων κατανύσσειται, καὶ συνδιατίθεται τοῖς τῶν ὠδῶν ῥήμασιν, ὡς ἰδίαν ὄντων αὐτοῦ. Σαφηνείας δὲ χάριν οὐκ ὀκνητέον, κατὰ τὸν μακάριον Ἀπόστολον, ἐπαναλαμβάνοντα τὸ αὐτὸ λέγειν. Πλεῖστοι λόγοι τῶν πατριαρχῶν εἰσι, καὶ ἴδιοι παρ' αὐτῶν εἰρημένοι· καὶ Μωϋσῆς ἐλάλει, ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνατο· Ἡλίας τε καὶ Ἐλισσαῖος ἐπὶ τὸ Καρμήλιον ὄρος καθήμενοι ἐπεκαλοῦντο τὸν Κύριον, καὶ αἰεὶ ἔλεγον· Ζῆ Κύριος, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐ τοῦ σήμερον. Οἱ τε τῶν ἄλλων ἀγίων προφητῶν λόγοι προηγούμενοι μὲν εἰσιν οἱ περὶ τοῦ Σωτῆρος· ἔπειτα δὲ καὶ πλεῖστοι γεγόνασι τοῖς τε ἔθνεσι καὶ τῷ Ἰσραήλ. Καὶ ὅμως οὐδεὶς οὔτε τῶν πατριαρχῶν λόγους ὡς ἰδίους ἂν ποτε εἴποι, οὔτε τολμήσοι τις μιμήσασθαι καὶ εἰπεῖν τὰ Μωϋσέως ἴδια ῥήματα, οὐδὲ τοῦ Ἀβραάμ περὶ τοῦ οἰκογενοῦς καὶ τοῦ Ἰσμαήλ καὶ τὰ περὶ τοῦ μεγάλου Ἰσαὰκ, κἂν ἡ αὐτῆ χρεία τινὰ καὶ ἀνάγκη καταλάβῃ, τολμήσας ἂν τις ὡς ἴδια εἴποι. Ἄν δὲ καὶ συμπάσῃ τις τοῖς πάσχουσι, καὶ πόθον ποτὲ λάβῃ τοῦ κρείττονος, οὔποτ' ἂν εἴποι ὡς 27.24 Μωϋσῆς· Ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν· ἢ πάλιν· Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ ἀφῆς, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου, ἧς ἔγραψας. Ἄλλ' οὐδὲ, τὰς τῶν προφητῶν τις λαμβάνων ὡς ἴδια ῥήματα, μέμψαιτό τις ἢ ἐπαινέσειε τούτοις τὰ ὅμοια πράξαντας, οἷς ἐμέμψαντο καὶ ἐπήγεσαν ἐκεῖ νοι· οὐδὲ τὸ, Ζῆ Κύριος, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐ τοῦ σήμερον, μιμήσεται ἂν τις εἰπεῖν ὡς ἴδιον λόγον. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἐντυγχάνων ταῖς βίβλοις φανερός ἐστὶ μὴ ὡς ἰδίους, ἀλλὰ τῶν ἀγίων καὶ τῶν δι' αὐ τῶν δηλουμένων λέγων τοὺς λόγους. Τοὺς δὲ γε Ψαλμοὺς, τὸ παράδοξον, μετὰ τὰς περὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν ἐθνῶν προφητείας ὁ λέγων τὰ ἄλλα ὡς ἴδια ῥήματα λαλῶν ἐστὶ, καὶ ὡς περὶ αὐτοῦ γραφέντας αὐτοὺς ἕκαστος ψάλλει, καὶ οὐχ ὡς ἑτέρου λέγοντος ἢ περὶ ἑτέρου σημαίνοντος δέχεται, καὶ διεξέρχεται· ἀλλ' ὡς αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λαλῶν διατίθεται· καὶ οἷά ἐστι τὰ λεγόμενα, ταῦτα ὡς αὐτὸς πράξας καὶ ἐξ ἑαυτοῦ λαλῶν ἀναφέρει τῷ Θεῷ. Οὐ γὰρ ὡς τῶν πατριαρχῶν ῥήματα, καὶ Μωϋσέως, καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν, εὐλαβηθήσεται καὶ ταῦτα· ἀλλὰ καὶ μάλιστα ὡς ἴδια καὶ περὶ ἑαυτοῦ γραφέντα θαρσεῖ λέγων ὁ ψάλλων ταῦτα. Τὸν γὰρ φυλάξαντα τὴν ἐν τολῆν, καὶ παραβάντα ταύτην, τὴν τε ἑκατέρου πράξιν περιέχουσιν οἱ Ψαλμοί. Ἀνάγκη δὲ πάντα ἄνθρωπον ἐν τούτοις συνέχεσθαι, καὶ ἢ ὡς φυλάξαντα τὴν ἐντολήν, ἢ ὡς παραβάντα ταύτην, λέγειν τοὺς περὶ ἑκάστου γεγραμμένους λόγους. Καὶ μοι δοκεῖ τῷ ψάλλοντι γίνεσθαι τούτους ὡσπερ εἴσοπτρον, εἰς τὸ κατανοεῖν καὶ αὐτὸν ἐν αὐ τοῖς καὶ τὰ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς κινήματα, καὶ οὕτως αἰσθόμενον ἀπαγγέλλειν αὐτούς. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀκούων τοῦ ἀναγινώσκοντος ὡς περὶ αὐτοῦ λεγομένην τὴν ὠδὴν καταδέχεται· καὶ ἢ ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ συνειδότος κατανοεῖ μετανοήσει, ἢ περὶ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος ἀκούων καὶ τῆς εἰς τοὺς πιστεύοντας γινομένης ἀντιλήψεως, ὡς εἰς αὐτὸν γενομένης τοιαύτης χάριτος ἀγαλλιᾶται, καὶ εὐχαριστεῖν ἄρχεται τῷ Θεῷ. Ὅτε γοῦν τὸν τρίτον ψάλλει τις εἰς τὰς ἰδίας θλίψεις συνορῶν, ὡς αὐτοῦ εἶναι νομίζει τὰ ἐν τῷ ψαλμῷ ῥήματα· καὶ τότε τὸν ια' καὶ τὸν ιζ' ὡς εἰς τὴν ἰδίαν πεποιθήσιν καὶ προσευχὴν ἐστὶν ἀπαγγέλλων· καὶ τὸν μὲν ν' ψαλμὸν ὡς αὐτὸς ἐστὶ τὰ ἴδια τῆς μετανοίας ἑαυτοῦ λέγων ῥήματα· τὸν δὲ νγ', καὶ τὸν νε', καὶ τὸν νζ', καὶ τὸν ρμα', ὅτε ψάλλει τις, οὐχ ὡς ἄλλου διωκομένου, ἀλλ' ὡς ὧν ὁ πάσχων συνδιατίθεται, καὶ ἄδει τῷ Κυρίῳ ὡς ἰδίους τοὺς λόγους τούτους. Καὶ ὅλως οὕτως ἕκαστος ψαλμὸς παρὰ τοῦ Πνεύματος εἴρηται τε καὶ συντέτακται, ὡς ἐν αὐτοῖς, καθὰ πρότερον εἴρηται, τὰ

κινήματα τῆς ψυχῆς ἡμῶν κατανοεῖσθαι, καὶ πάν τας αὐτοὺς ὡς περὶ ἡμῶν εἰρῆσθαι, καὶ εἶναι ἡμῶν αὐτοὺς ὡς ἰδίους λόγους, εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐν ἡμῖν κινήματων καὶ διόρθωσιν τῆς ἡμῶν πολιτείας. Ἄ γὰρ οἱ ψάλλοντες εἰρήκασι, ταῦτα καὶ ἡμῶν δύναται τύποι καὶ χαρακτῆρες εἶναι. Αὕτη δὲ πάλιν τοῦ Σωτῆρός ἐστίν ἡ χάρις· ἄνθρωπος γὰρ δι' ἡμᾶς γενόμενος, τὸ μὲν σῶμα τὸ ἴδιον ὑπὲρ ἡμῶν προσήνεγκεν εἰς θάνατον, ἵνα πάν τας ἀπαλλάξῃ τοῦ θανάτου· τὴν δὲ οὐράνιον καὶ 27.25 εὐάρεστον ἑαυτοῦ πολιτείαν δεῖξαι θέλων ἡμῖν, ἐν ἑαυτῷ ταύτην ἐτύπωσε, ὑπὲρ τοῦ μηκέτι τινὰς εὐ χερῶς ἀπατᾶσθαι παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἔχοντας ἐνέχουρον πρὸς ἀσφάλειαν, τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ τοῦ διαβόλου νίκην. Διὰ τοῦτο γοῦν οὐ μόνον ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ πεποίηκεν ἃ ἐδίδαξεν, ἵνα ἕκαστος ἀκούῃ μὲν αὐτοῦ λαλοῦντος, ὡς ἐν εἰκόνι δὲ βλέπων λαμβάνῃ παρ' αὐτοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ ποιεῖν, ἀκούων· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῦς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. Τελειότεραν δὲ καὶ εἰς ἀρετὴν διδασκαλίαν οὐκ ἂν τις εὔροι, ἧς ὁ Κύριος ἐτύπωσε ἐν ἑαυτῷ. Εἴτε γὰρ ἀνεξικακίαν, εἴτε φιλ ἀνθρωπίαν, εἴτε ἀγαθότητα, εἴτε ἀνδρίαν, εἴτε ἐλεημοσύνην, εἴτε δικαιοσύνην, πάντα ἐν αὐτῷ τις εὐρήσει γενόμενα, ὥστε μηδὲν εἰς ἀρετὴν λείπειν τῷ κατανοοῦντι τὸν ἀνθρώπινον βίον τοῦτον. Τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος εἰδὼς ἔλεγε· Μιμηταί μου γίνεσθε, καθ ὡς κἀγὼ Χριστοῦ. Οἱ μὲν παρ' Ἑλλησι νομοθετεῖται ἄχρι τοῦ λέγειν ἔχουσι τὴν χάριν· ὁ δὲ Κύριος, ὡς ἀληθῶς Κύριος ὢν τοῦ παντός, καὶ κηδόμενος ὢν εἰργάσατο, οὐ μόνον νομοθετεῖ, ἀλλὰ καὶ τύπον ἑαυτὸν δέδωκεν, εἰς τὸ εἰδέναι τοὺς βουλομένους τὴν τοῦ ποιεῖν δύναμιν. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ πρὸ τῆς εἰς ἡμᾶς αὐτοῦ ἐπιδημίας ἐνήχησε καὶ ἐν τοῖς ψάλλουσι τοῦτο, ἵν' ὡσπερ ἐν αὐτῷ τὸν ἐπίγειον καὶ οὐράνιον ἄνθρωπον τυπῶν ἔδειξεν, οὕτω καὶ ἐκ τῶν Ψαλμῶν τὰ κινήματα καὶ τὰς διαθέσεις τῶν ψυχῶν ὁ βουλό μενος καταμαθεῖν δύνηται, εὐρίσκων ἐν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκάστου κινήματος θεραπείαν τε καὶ διόρθωσιν. Εἰ γὰρ δεῖ καὶ πιθανώτερον εἰπεῖν, πᾶσα μὲν ἡ θεία Γραφή διδάσκαλός ἐστίν ἀρετῆς καὶ πίστεως ἀληθοῦς· ἡ δὲ γε βίβλος τῶν Ψαλμῶν ἔχει καὶ τὴν εἰκόνα πως τῆς διαγωγῆς τῶν ψυχῶν. Ὡς γὰρ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς βασιλέα τυποῦται καὶ τῷ σὺ ματι καὶ τοῖς ῥήμασιν, ἵνα μὴ, παρὰ ταῦτα λέγων, ὡς ἀπαίδευτος ἐκβληθῇ· οὕτως ἡ θεία βίβλος τὸν ἐπ' ἀρετῇ τρέχοντα καὶ βουλό μενον κατανοῆσαι τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐν σῶματι πολιτείαν ὑπομιμνήσκει πρῶτον διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὰ κινήματα τῆς ψυχῆς, καὶ οὕτω λοιπὸν τυποῖ καὶ διδάσκει τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς τοιοῦτοις λόγοις. Εἰσὶ μὲν οὖν, ἵνα τοῦτο πρῶτόν τις τῆς βίβλου παρατηρήσῃται, οἱ μὲν ἐν διηγήματι λεγόμενοι, οἱ δὲ ἐν παραινέσει, οἱ δὲ ἐν προφητεία, οἱ δὲ ὡς ἐν εὐχῇ, οἱ δὲ ἐν ἐξομολογήσει. Καὶ εἰσὶ μὲν οἱ ἐν διηγήματι ιη', μγ', μη', μθ', οβ', ος', οζ', πη', ρς', ριγ', ρκς', ρλς'. Οἱ δὲ ὡς ἐν εὐχῇ, ις', ξζ', πθ', ρα' ρλα', ρμα'. Οἱ δὲ ὡς ἐν ἐντυχία καὶ εὐχῇ καὶ δεήσει ε', ζ', ζ', ια', ιβ', ιε', κδ', κζ', λ', λδ', λζ', μβ', νγ', νδ', νε', νς', νη', νθ', ξ', ξγ', πβ', πέ', πζ', ρλζ', ρλθ', ρμβ'. Καὶ ὁ μὲν ὡς ἐν ἐντυχία καὶ εὐχαριστία ρλη'. Οἱ δὲ ὡς ἐν ἐντυχία μόνη γ', κε', ξη', ξθ', ο', ογ', οη', οθ', ρη', ρκβ', ρκθ', ρλ'. 27.28 Καὶ οἱ μὲν ἐν ἐξομολογήσει θ', οδ', σα', ρδ', ρε', ρς', ρζ', ρι', ριζ', ρλε', ρλζ'. Οἱ δὲ συμπεπλεγμένην ἔχοντες ἐξομολόγησιν καὶ διήγησιν θ', οδ', ρε', ρς', ριζ', ρλζ'. Ὁ δὲ συμπεπλεγμένην ἔχων ἐξομολόγησιν καὶ διήγησιν μετὰ αἰνέσεως ρι'. Καὶ ὁ μὲν ἐν παραινέσει ἐστὶ λς'. Οἱ δὲ ἐν προφητεία κ', κά', μδ', μς', οε'. Καὶ ἀπαγγελτικὸς μὲν μετὰ προφητείας ρθ'. Προτρεπτικοὶ δὲ καὶ ὡς παρακελευόμενοι εἰσι κη', λβ', π', ζδ', σε', ζς', ζζ', ρβ', ργ', ριγ'. Προτρεπτικὸς δὲ μετὰ ἄσματος ἐλέχθη ρμβ'. Καὶ οἱ μὲν διαγράφοντες τὸν ἐνάρετον βίον εἰσὶ ρδ', ρια', ριη', ρκδ', ρλβ'. Οἱ δὲ αἶνον ἀπαγγέλλοντες οὗτοί εἰσιν ζ', ριβ', ρις', ρλδ', ρμδ', ρμε', ρμς', ρμη', ρν' Καὶ οἱ μὲν εὐχαριστικοὶ εἰσιν η', θ', ιζ', λγ', με', ξβ', ος', πδ', ριδ', ριε', ρκ', ρκα', ρκγ', ρκε', ρκη', ρμγ'. Οἱ δὲ μακαρισμὸν ἀναφωνοῦντές εἰσιν α', λα', μ', ριη', ρκζ'. Καὶ ἄλλος ἐπιδεικτικὸς προθυμίας μετ' ὠδῆς ρζ'. Καὶ ὁ μὲν

προτρεπτικός εἰς ἀνδρίαν ἐστὶ π'. Οἱ δὲ κατηγορικοὶ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανόμων εἰσὶ β', ιγ', λ', ν', νβ'. Καὶ ὁ μὲν ἐπικλήσεώς ἐστὶ δ'. Οἱ δὲ ἐπευκτικὰ ἀπαγγέλλουσιν, ὡς ιθ' καὶ ξγ'. Καὶ οἱ μὲν καυχήσεως τῆς ἐν Κυρίῳ ἀπαγγέλλοντες λόγους εἰσὶ κβ' καὶ κς', λη', λθ', μα', ξα', οε', πγ', ςς', ςη', ρνα'. Οἱ δὲ ἐντρεπτικοὶ εἰσὶ νζ', πα'. Καὶ οἱ μὲν ὕμνου ῥήματα λέγουσι μζ', ξδ'. Ὁ δὲ ἀλαλαγμοῦ καὶ περὶ ἀναστάσεως ξε'. Καὶ ἕτερος ἀλαλαγμοῦ μόνον ῥήματα λέγει ςθ'. Τοιαύτης οὖν τῆς διατάξεως οὔσης τῶν Ψαλμῶν, ἔστι λοιπὸν δυνατόν τοὺς ἐντυγχάνοντας εὐρεῖν ἐν ἐκάστῳ, καθὰ προεῖπον, τὰ κινήματα καὶ τὴν κατὰ τὰς τάσασιν τῆς ἰδίας ψυχῆς, οὕτως τε περὶ ἐκάστου τὸν τύπον καὶ τὴν διδασκαλίαν· καὶ τίνα μὲν λέγων ἀρέσκειν δύναται τῷ Κυρίῳ, διὰ ποίων δὲ ῥημάτων ἑαυτὸν διορθοῦσθαι δύναται, καὶ εὐχαριστεῖν τῷ Κυρίῳ, ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰς ἀσέβειαν ἐκπίπτειν τὸν παρὰ τοιαῦτα λέγοντα. Οὐ γὰρ μόνον περὶ τῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ περὶ ἀργοῦ ῥήματος ἀποδοῦναι λόγον ἔχομεν τῷ Κριτῇ. Ἄν τε τοίνυν μακαρίσαι τινὰ θελήσης, ἔχεις πῶς δεῖ, καὶ ἐπὶ τίνι, καὶ τίνα δεῖ λέγειν, τὸν τε α' καὶ τὸν λα', καὶ μ', καὶ ρια', καὶ ριη', καὶ ρκζ'. Ἄν τε μέμψασθαι τὴν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπιβουλήν, ἔχεις τὴν δευτέραν ὡδήν. Ἄν δὲ διώκη παρὰ τῶν ἰδίων, καὶ πολλοὺς ἔχῃς τοὺς ἐπαναστάντας κατὰ σοῦ, λέγε τὸν γ' ψαλμόν. Εἰ δὲ οὕτως θλιβόμενος ἐπεκαλέσω τὸν Κύριον, καὶ εἰσακουσθεὶς θέλεις εὐχαριστεῖν, ψάλλε τὸν τέταρτον, καὶ οδ', καὶ ριδ'. Καὶ ἔάν, ἔτι τοὺς πονηρευομένους βλέπων ἐνεδρεύειν θέλοντας, ἐνωτίζεσθαι σου θέλῃς τὴν εὐχὴν, ὀρθρίζων 27.29 τὸ πρῶτ' ψάλλε τὸν ε'. Αἰσθόμενος δὲ ἀπειλῆς τοῦ Κυρίου, ἐάν διὰ τοῦτο ταραττόμενον σεαυτὸν βλέπῃς, δύνασαι λέγειν τὸν ς' καὶ τὸν λζ'. Ἐάν δὲ καὶ βουλεύωνται τινες κατὰ σοῦ, ὡς ὁ Ἀχιτόφελ κατὰ τοῦ Δαβίδ, καὶ τοῦτό σοι τις ἀπαγγείλῃ, ψάλλε τὸν ζ', καὶ θάρρει τῷ ῥυομένῳ σε Θεῷ. Βλέπων δὲ τὴν πανταχοῦ χάριν τοῦ Σωτῆρος ἐκτεταμένην, καὶ σωθὲν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἐάν προσφωνεῖν θέλῃς τῷ Κυρίῳ, ψάλλε τὸν η'. Ἀλλὰ πάλιν ἄσαι θέλεις ἐπιλήνιον, εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ, ἔχεις αὐτὸν πάλιν τὸν η' καὶ τὸν πγ'. Ἐπὶ δὲ τῷ κατὰ ἠρηγήσθαι τὸν ἐχθρὸν καὶ σεσῶσθαι τὴν κτίσιν, μὴ καυχώμενος ἐπὶ σαυτῷ, ἀλλὰ εἰδὼς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦτο κατορθώσαντα, λέγε τὸν εἰς αὐτὸν εἰρημένον θ' ψαλμόν. Καὶ ἔάν λίαν σέ τις ταρασσῇ ἐθέλη, ἔχε σὺ τὴν πεποίθησιν εἰς τὸν Κύριον, καὶ ψάλλε τὸν ι'. Ὅταν δὲ τὴν τῶν πολλῶν ὑπερηφανίαν ἴδῃς καὶ πλεονάζουσαν τὴν κακίαν, ὥστε μὴδὲν ὄσιον ἐπ' ἀνθρώποις γενέσθαι, κατάφυγε σὺ ἐπὶ τὸν Κύριον, καὶ λέγε τὸν ια'. Ἐγχρονίζουσης δὲ τῆς παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς, μὴ ὀλιγώρει ὡς ἐπιλησθεὶς παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλὰ παρακάλει τὸν Κύριον ἄδων τὸν ιβ'. Ἐπειδὴν βλασφημούντων τινῶν κατὰ τῆς Προνοίας ἀκούσης, μὴ κοινώνει μὲν αὐτῶν τῇ ἀσεβείᾳ, ἐντυγχάνων δὲ τῷ Θεῷ, λέγε τὸν ιγ' καὶ νβ'. Καὶ λοιπὸν ἐάν θέλῃς μαθεῖν ὁποῖός ἐστι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὁ πολίτης, ψάλλε τὸν ιδ'. Προσευχῆς σοι χρεῖα διὰ τοὺς ἀνθεστηκότας σοι καὶ περιέχοντάς σου τὴν ψυχὴν, ἄδε τὸν ις', καὶ τὸν πε', καὶ τὸν πς', καὶ τὸν ρμ'. Ἀλλὰ θέλεις μαθεῖν, πῶς Μωϋσῆς προσηύξατο, ἔχεις τὸν πθ'. Ἄλλ' ἐσώθης ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου, καὶ ἐρρύσθης ἀπὸ τῶν διωκόντων σε, ἄδε καὶ σὺ τὸν ις' ψαλμόν. Θαυμάζεις τὴν τῆς κτίσεως τάξιν, καὶ τὴν εἰς αὐτὴν τῆς Προνοίας χάριν, τοῦ τε νόμου τὰ ἱερά προστάγματα, ψάλλε τὸν ιη' καὶ τὸν κγ'. Θλιβομένους δὲ ὀργῶν, παρακάλει τούτους, ἐπευχόμενος καὶ λέγων αὐτοῖς τὰ ἐν τῷ ιθ' ψαλμῷ ῥήματα. Ὁρᾷς σεαυτὸν ποιμαίνόμενον καὶ εὐοδούμενον παρὰ τοῦ Κυρίου, χαίρων ἐπὶ τούτῳ ψάλλε τὸν κβ'. Οἱ ἐχθροὶ περὶ σέ, ἀλλὰ σὺ τὴν ψυχὴν ἐπαίρων πρὸς Θεὸν, λέγε τὸν κδ', καὶ ὄψει τούτους ἀμαρτάνοντας διακενῆς. Ἐπιμένουσιν οἱ ἐχθροὶ, οὐδὲν ἕτερον ἢ τὰς χεῖρας ἔχοντες αἱμάτων πλήρεις, καὶ ζητοῦντες ἐλκῶσαι σε καὶ ἀπολέσαι, μὴ δῶς ἄνθρωπῳ τὸ κρίμα (ὑποπτα γὰρ πάντα τὰ ἀνθρώπινα)· ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἀξιῶν κριτὴν γενέσθαι (μόνος γὰρ αὐτὸς δίκαιος), λέγε τὰ ἐν τῷ κέ', καὶ τὸν λδ', καὶ τὸν μβ'. Ἐάν δὲ καὶ τραχύτερον ἐπίθωνται, καὶ πλῆ

θος ὡς παρεμβολαὶ γένωνται οἱ ἐχθροὶ, καταφρονοῦν τες ὡς μήπω σου χρισθέντος, καὶ διὰ τοῦτο πολε μεῖν ἐθέλοντες· μὴ πτήξης, ἀλλ' ἄδε τὸν κς΄ ψαλμόν. Ἐπειδὴ δὲ ἀσθενὴς ἐστὶν ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων, ἐὰν πάλιν ἀναισχυντῶσιν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἵνα μὴ πρὸς ἐκείνους ἔχῃς τὴν σχολὴν, κράζε πρὸς τὸν Θεὸν, λέγων τὰ ἐν τῷ κς΄. Καὶ ἐὰν θέλῃς εὐχαριστῶν μα θεῖν πῶς δεῖ προσφέρειν τῷ Κυρίῳ, νοητῶς νοῶν ψάλλε τὸν κη΄. Καὶ λοιπὸν ἐγκαινίζων τὸν οἶκόν σου τὴν τε ψυχὴν τὴν τὸν Κύριον ὑποδεχομένην, καὶ τὸν σωματικὸν οἶκον, ἐν ᾧ σωματικῶς κατοικεῖς, εὐχα ρίστει, καὶ λέγε τὸν τε κθ΄ καὶ τὸν ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς ρκς΄. 27.32 Ὅταν δὲ σαυτὸν διὰ τὴν ἀλήθειαν μισοῦμενον καὶ διωκόμενον παρὰ πάντων τῶν τε φίλων καὶ συγγενῶν βλέπῃς, μὴ τούτοις μηδὲ σαυτῷ κατανοῶν ὀλιγωρήσης, μηδ' ἂν τοὺς γνωρίμους ἴδῃς ἀποστρεφομένους σε, πτήξης, ἀλλ' ἐκστάς ἀπὸ τούτων, καὶ σκοπῶν τὰ μέλλοντα, ψάλλε τὸν λ΄. Τοὺς δὲ βαπτιζομένους καὶ λυτρομένους ἀπὸ τῆς φθαρτῆς γενέσεως βλέπων, καὶ θαυμάζων τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, ἄδε εἰς ἐκείνους τὸν λα΄. Καὶ ὅταν μὲν ψάλλῃς μετὰ πολλῶν ἐθέλῃς, τοὺς δικαίους ἄνδρας καὶ τοὺς ὀρθοὺς τῷ βίῳ συναγαγὼν, λέγε καὶ σὺ τὸν λβ΄. Ἐμπεσῶν δὲ εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ σοφῶς αὐτοὺς διαφυγῶν, καὶ ἐκκλίνας ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς αὐτῶν, εἰ θέλεις εὐχαριστῆσαι, συγκαλέσας τοὺς πραεῖς ἄνδρας, ἐπ' αὐτῶν ψάλλε τὸν λγ΄. Καὶ ἐὰν ἴδῃς τῶν παρανομοῦντων τὴν ἐπὶ τὸ κακὸν φιλονεικίαν, μὴ νόμιζε ἐν αὐτοῖς κατὰ φύσιν τὴν κακίαν εἶναι, οἷα λέγουσιν οἱ αἰρετικοί· ἀλλὰ λέγε τὸν λδ΄, καὶ ὄψει, ὅτι αὐτοὶ τοῦ ἁμαρτάνειν εἰσὶν αἴτιοι. Ἐὰν δὲ πολλὰ πράττοντας ἄνομα τοὺς πονηροὺς βλέπῃς, καὶ ἐπαιρομένους αὐτοὺς κατὰ τῶν μικρῶν, καὶ θέλῃς παραινεῖν τισὶ μὴ προσέχειν τούτοις, μηδὲ παραζηλοῦν αὐτοὺς, διὰ τὸ ταχέως αὐτοὺς ἀποσβέννυσθαι, λέγε καὶ σαυτῷ καὶ τοῖς ἑτέροις τὸν λς΄. Ἀλλὰ δὴ καὶ σὺ, προθέμενος προσέχειν σαυτῷ, ἐὰν βλέπῃς ἐπιτιθέμενον τὸν ἐχθρὸν (τότε γὰρ μάλλον ἐπεγείρεται κατὰ τῶν τοιούτων), καὶ θέλῃς ἐπιτιθεμένον σαυτὸν κατ' αὐτοῦ, ἄδε τὸν λη΄ ψαλμόν. Καὶ ἐὰν, τῶν ἐχθρῶν ἐπιτιθεμένων, ὑπομένης τὰς θλίψεις, καὶ θέλῃς μαθεῖν τὴν ἐκ τῆς ὑπομονῆς ὠφέλειαν, ψάλλε τὸν λθ΄ ψαλμόν. Βλέπων δὲ πολλοὺς πένητας καὶ πτωχοὺς, καὶ θέλεις ἐλεεῖσθαι αὐτοὺς, δύνασαι τοὺς μὲν ἤδη ἐλεήσαντας ἀποδέχεσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους εἰς τὸ ποιεῖν προτρέπεσθαι, ἐν τῷ λέγειν τὸν μ΄. Εἴτα ἐὰν, πάνυ τὸν πόθον ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἀκούσης τῶν ἐχθρῶν ὀνειδιζόντων, μὴ ταράσσου· ἀλλὰ συνιεὶς τὸν ἐκ τοῦ τοιούτου πόθου ἀθάνατον καρπὸν, παρακάλει σαυτοῦ τὴν ψυχὴν τῇ εἰς Θεὸν ἐλπίδι, καὶ ταύτῃ ἐπικουφίζων καὶ καταπραΰνων τὰς ἐν τῷ βίῳ λύπας αὐτῆς, λέγε τὸν μα΄ ψαλμόν. Συνεχῶς δὲ ἀναμιμνήσκεσθαι θέλων τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ τὰς γενομένας εἰς τοὺς πατέρας, καὶ περὶ τῆς ἐξόδου τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διαγωγῆς, πῶς τε ὁ μὲν Θεὸς ἀγαθός, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀχάριστοι, ἔχεις τὸν μγ΄, καὶ τὸν οζ΄, καὶ πη΄, καὶ τὸν ρδ΄, καὶ τὸν ρε΄, καὶ ρς΄, καὶ ριγ΄. Καταφυγῶν δὲ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ διασωθῆς ἀπὸ τῶν περὶ σὲ γενομένων θλίψεων, ἐὰν θέλῃς εὐχαριστῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ διηγῆσασθαι τὴν εἰς σὲ γενομένην φιλανθρωπίαν, ἔχεις τὸν με΄. Ἄλλ' ἡμαρτες, καὶ ἐντραπεῖς μεταγινώσκεις καὶ ἐλεηθῆναι ἀξιοῖς, ἔχεις τοὺς τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας λόγους ἐν τῷ ν΄. Εἰ δὲ καὶ διεβλήθῃς πονηρῷ βασιλεῖ, καὶ ὄρας τὸν διάβολον κατακαυχώμενον, ἀναχώρει, καὶ λέγε καὶ σὺ τὰ ἐν τῷ να΄. Καὶ ὅτε μὲν διώκῃ, καὶ διαβάλλουσί τινες παραδοῦναί σε θέλοντες, ὡς οἱ Ζιφαῖοι καὶ οἱ ἀλλόφυλοι τὸν Δαβὶδ, μὴ ἀκηδιάσης, ἀλλὰ θαρρῶν τῷ Κυρίῳ, καὶ ὑμνῶν αὐτὸν, λέγε τὰ ἐν τῷ νγ΄ καὶ νε΄. Ἐὰν δὲ καὶ συν 27.33 δράμῃ ὁ διώκων, καὶ μὴ γινώσκων εἰσέλθῃ εἰς τὸ σπήλαιον ἐν ᾧ καὶ σὺ κρύπτῃ, μηδ' οὕτως πτήξης· ἔχεις γὰρ τοὺς ἐν τοιαύτῃ ἀνάγκῃ χρησμοὺς εἰς παράκλησιν καὶ στηλογραφίας λόγους, τοὺς ἐν τῷ νς΄ καὶ τοὺς ἐν τῷ ρμα΄. Ἐὰν δὲ καὶ φυλαχθῆναι τὴν οἰκίαν κελεύσῃ ὁ ἐπιβουλεύων, καὶ διαφύγῃς, ἀνατίθει τῷ Κυρίῳ

τὴν χάριν, ὡς ἐν στήλαις γράφων αὐτὴν ἐν τῇ ψυχῇ, μνημόσυνον οὖσαν τοῦ μὴ διεφθάρθαι σε, καὶ λέγε τὰ ἐν τῷ νη΄ ψαλμῷ. Ἐὰν δὲ καὶ ὄνειδίζωσι θλίβοντες οἱ ἐχθροί, καὶ φλυαροῦντες διαβάλλωσιν οἱ δοκοῦντες εἶναι φίλοι, καὶ λυπηθῆς ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ σου πρὸς ὀλίγον, ἀλλὰ δύνασαι παρακαλεῖσθαι ὑμῶν καὶ σὺ τὸν Θεόν, καὶ λέγων τὰ ἐν τῷ νδ΄ ῥήματα. Καὶ πρὸς μὲν ὑποκρινομένους καὶ ἐν προσώπῳ καυχωμένους λέγε πρὸς ἐντροπὴν ἐκείνων τὸν νζ΄ ψαλμόν· πρὸς δὲ τοὺς ὀρμῶντας ἀγρίως κατὰ σοῦ, καὶ θέλοντας λαβεῖν σου τὴν ψυχὴν, ἀντίθετος σὺ τὴν πρὸς τὸν Θεόν σου ὑποταγὴν, καὶ θάρρει. Ὅσω γὰρ ἐκεῖ νοὶ μαίνονται, τοσούτῳ μᾶλλον ὑποτάσσου σὺ τῷ Κυρίῳ, καὶ λέγε τὰ ἐν τῷ ξα΄. Καὶ ἐὰν μὲν διωκόμενος εἰς ἐρημίαν ἀπέλθῃς, μὴ φοβηθῆς ὡς ὁ μόνος ὢν ἐκεῖ, ἔχων δὲ τὸν Θεόν ἐκεῖ καὶ πρὸς αὐτὸν ὀρθρὶ ζῶν ψάλλε τὸν ξβ΄. Ἐκφοβούτων δὲ τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ παυομένων τοῦ ἐνεδρεῦναι, ἀλλὰ καὶ ἐξερευνῶν των πᾶν κατὰ σοῦ, κἂν πλῆθος ᾧσι, μὴ ὑπενδῶς· βέλη γὰρ νηπίων ἔσονται τούτων αἱ πληγαί, ψάλλον τὸς σου τὸν ξγ΄, καὶ τὸν ξδ΄, καὶ ξθ΄, καὶ ο΄. Καὶ ὅταν μὲν ὑμῆσαι βούλῃ τὸν Κύριον, ἄδε τὰ ἐν τῷ ξδ΄. Ἐὰν δὲ κατηχῆσαι θέλῃς τινὰς περὶ ἀναστάσεως, ἄδε τὰ ἐν τῷ ξε΄. Οἰκτιρμούς δὲ αἰτῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὕμνει αὐτὸν, ψάλλον τὸν ξζ΄. Ὅτε δὲ βλέπεις τοὺς μὲν ἀσεβεῖς ἐν εἰρήνῃ εὐθηνουμένους καὶ καταθυμίως ζῶντας τοὺς δὲ δικαίους θλιβομένους, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆς καὶ παρασαλευθῆς, λέγε καὶ σὺ τὰ ἐν τῷ οβ΄ ψαλμῷ. Καὶ ὅταν μὲν ὀργισθῇ ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν λαόν, ἔχεις εἰς παράκλησιν περὶ τούτου λόγους συνετοὺς τοὺς ἐν τῷ ογ΄· ὅτε δὲ χρεῖα σοὶ ἐξομολογήσεώς ἐστι ψάλλε τὸν θ΄, οδ΄ καὶ σα΄, καὶ ρδ΄, καὶ ρε΄, καὶ ρς΄, καὶ ρζ΄, καὶ ρι΄, καὶ ριζ΄, καὶ ρλε΄, καὶ ρλζ΄. Καὶ δυσωπῆσαι μὲν θέλων τὰ τῶν Ἐλ λήνων καὶ τὰ τῶν αἰρετικῶν, ὅτι μὴ παρ’ αὐτοῖς ἐνι θεογνωσίᾳ, ἀλλ’ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, δύνασαι νοῶν ἄδειν καὶ λέγειν τὰ ἐν τῷ οε΄. Τῶν δὲ ἐχθρῶν προκαταλαβόντων τὰς διεκφυγὰς, καὶ πάνυ θλιβόμενος, κἂν ταραχθῆς, μὴ ἀπελπίσῃς, ἀλλὰ εὖ χου· καὶ ἐὰν κράζων εἰσακουσθῆς, εὐχαρίστει τῷ Θεῷ, λέγων τὰ ἐν τῷ ος΄. Ἐὰν δὲ ἐπιμένοντες οἱ ἐχθροὶ ἐπεισέλθωσι, καὶ μιάνωσι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, τοὺς τε ἀγίους ἀποκτείνωσι, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ῥίψωσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα μὴ συνελκυσθεὶς καταπτῆξις αὐτῶν τὴν ὡμότητα, σύμπασχε μὲν τοῖς πάσχουσιν, ἐντύγχανε δὲ τῷ Θεῷ, λέγων τὸν οη΄ ψαλμόν. Ἐν ἑορτῇ δὲ, θέλων ἄσαι τῷ Κυρίῳ, συγκαλέσας τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους, ψάλλε τὰ ἐν τῷ π΄ καὶ ςδ΄. Τῶν δὲ ἐχθρῶν πάλιν ἐπισυναχθέντων πάντων πανταχόθεν, καὶ ἀπειλούντων κατὰ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, συνθήκας τε ποιούντων κατὰ τῆς εὐσεβείας, 27.36 ἵνα μὴ ἀθυμήσῃς διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν δυναστείαν αὐτῶν, ἔχεις ὡσπερ ἄγκυραν ἐλπίδος τὰ ἐν τῷ πβ΄ ῥήματα. Καὶ ἐὰν, βλέπων τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ αἰώνια αὐτοῦ σκηνώματα, τὸν πόθον ἔχῃς εἰς αὐτὰ, ὡς εἶχεν ὁ Ἀπόστολος, λέγε καὶ σὺ τὸν πγ΄ ψαλμόν. Παυσαμένης δὲ ποτε τῆς ὀργῆς, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας λυθείσης, ἐὰν θέλῃς εὐχαριστῆσαι, ἔχεις εἰς τὸ λέγειν τὰ ἐν τῷ πδ΄ καὶ ρκε΄. Καὶ τὴν μὲν διαφορὰν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ σχίσματα ἐὰν θέλῃς γινώσκῃς, καὶ ἐντρέπειν ἐκείνους, δύνασαι λέγειν τὰ ἐν τῷ πς΄ γεγραμμένα. Παραθαρσύναι θέλων σεαυτὸν καὶ τοὺς ἑτέρους εἰς θεοσέβειαν, καὶ ὡς εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίς οὔτε κατασχύνει, ἀλλὰ καὶ ἄφοβον τὴν ψυχὴν κατασκευάζει, αἶνει τὸν Θεόν, λέγων τὰ ἐν τῷ ς΄. Ψάλλαι θέλεις τῷ Σαββάτῳ; ἔχεις τὸν σα΄. Εὐχαριστῆσαι θέλεις τῇ Κυριακῇ; ἔχεις τὸν κγ΄. Ἄσαι θέλεις δευτέρᾳ Σαββάτων; λέγε τὰ ἐν τῷ μζ΄. Αἰνέσαι βούλει τῇ Παρασκευῇ; ἔχεις τὸν αἴνον ἐν τῷ ςβ΄. Τότε γὰρ, γενομένου τοῦ σταυροῦ, ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ὠκοδομήθη, καίτοι τῶν ἐχθρῶν ἐπιχειρῶν πάντων κωλύσαι· καὶ διὰ τοῦτο ἐπινίκιον ἄδειν τῷ Θεῷ πρέπει τότε τὰ εἰρημένα ἐν τῷ ςβ΄. Ἐὰν δὲ καὶ, αἰχμαλωσίας γενομένης, καθαιρεθῇ ὁ οἶκος, καὶ πάλιν οἰκοδομηθῇ, ἄδε τὰ ἐν τῷ ςε΄. Τῆς δὲ γῆς κατὰστασιν λαβούσης ἀπὸ τῶν πολεμούντων, καὶ λοιπὸν ἡρεμούσης, καὶ

βασιλεύσαντος τοῦ Κυρίου, ἐὰν θέλῃς ἄσαι περὶ τούτου, ἔχεις τὸν ζς'. Θέλεις τῆ τετράδι τοῦ Σαββάτου ψάλλειν; ἔχεις τὸν ζγ' τότε γὰρ παραδοθεὶς ὁ Κύριος ἐκδικεῖν ἤρξατο τὴν κατὰ τοῦ θανάτου δίκην, καὶ θριαμβεύειν αὐτὸν παρῶρσι. Ὅτι ἂν οὖν, ἀναγινώσκων τὸ Εὐαγγέλιον, ἴδῃς τῆ τετράδι τοῦ Σαββάτου συμβούλιον λαβόντας τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τοῦ Κυρίου, ὁρῶν αὐτὸν τότε παρῶρσιζόμενον ἐν τῆ κατὰ τοῦ διαβόλου ὑπὲρ ὑμῶν ἐκδικία, ψάλλε τὰ ἐν αὐτῶ τῶ ζγ'. Πάλιν βλέπων τὴν εἰς πάντα πρόνοιαν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν κυριότητα αὐτοῦ, καὶ θέλων κατηχησαί τινας εἰς τὴν αὐτοῦ πίστιν καὶ ὑπακοήν, πείθων αὐτοὺς πρῶτον ἐξ ομολογεῖσθαι, ψάλλε τὸν ζθ'. Καὶ ἐὰν, μαθὼν αὐτοῦ τὴν κριτικὴν δύναμιν, καὶ ὅτι ἐλέω τὴν κρίσιν κεράσας κρίνει ὁ Κύριος, θελήσῃς αὐτῶ προσελθεῖν, ἔχεις εἰς τοῦτο λόγους τοὺς ἐν τῶ ρ'. Ἀσθενοῦς δὲ ἡμῶν τῆς φύσεως οὔσης, ἐὰν διὰ τὰς συνοχὰς τοῦ βίου ὡς πτωχὸς γενόμενος ἀκηδιάσης ποτὲ, καὶ θέλῃς παρακληθῆναι, ἔχεις τὸν ρα' ψαλμόν. Καὶ ἐπειδὴ πρέπει διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν εὐχαριστεῖν ἡμᾶς τῶ Θεῶ, ὅτε θέλεις εὐλογεῖν αὐτὸν, ἔχεις εἰς τοῦτο προτρέπεσθαι σαυτοῦ τὴν ψυχὴν, καὶ λέγειν τὸν ρβ' καὶ ργ'. Αἰνεῖν θέλεις τὸν Θεόν, καὶ εἰδέναι πῶς καὶ ἐπὶ τίνι δεῖ αἰνεῖν, καὶ τίνας πρέπει λέγειν τὸν αἶνον; ἔχεις τὸν ρδ', καὶ τὸν ρε', καὶ ρδ', καὶ ρμε', καὶ τὸν ρμζ', καὶ τὸν ρμζ', καὶ τὸν ρμη', καὶ τὸν ρν'. Ἔχεις πίστιν, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ πιστεύεις οἷς εὐχόμενος λαλεῖς; λέγε τὸν ριέ'. Ἀλλὰ ἀναβαίνοντα σαυτὸν αἴσθη ταῖς πράξεσιν, ὥστε λέγειν· Τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθάνομαι, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτείνομαι; ἔχεις καθ' ἑκάστην προκοπὴν εἰς τὸ λέγειν τὰς ιε' τῶν ἀναβαθμῶν ᾠδᾶς. 27.37 Ἠχμαλωτεύθης ὑπὸ ἀλλοτρίων λογισμῶν, καὶ ἦσθου σεαυτὸν ἀπαγόμενον, καὶ μετέγνωσ, παῦσαι τοῦ λοιποῦ, καὶ μείνας ἐφ' οἷς ἀμαρτάνοντα σεαυτὸν κατέλαβες, κάθου, καὶ κλαῦσον καὶ σὺ, ὡς πεποίηκεν ὁ τότε λαὸς, λέγων τὰ ἐν τῶ ρλζ'. Τοὺς δὲ πειρασμοὺς ἡγούμενος εἶναί σου δοκιμὴν, μετὰ τοὺς πειρασμοὺς ἐὰν εὐχαριστῆσαι θελήσῃς, ἔχεις τὸν ρλη' ψαλμόν. Συνέχη πάλιν ἀπὸ ἐχθρῶν, καὶ ῥυσθῆναι θέλεις; λέγε τὰ ἐν τῶ ρλθ'. Δεηθῆναι δὲ καὶ προσεύξασθαι θέλεις; ψάλλε τὸν ε' καὶ ρμβ'. Ἐχθρὸς τύραννος ἐπανέστη τῶ λαῶ καὶ σοι, ὡσπερ Γολιάθ τῶ Δαβὶδ, μὴ πτήξῃς· ἀλλὰ πίστευε καὶ σὺ, ὡς ὁ Δαβὶδ, καὶ λέγε τὰ ἐν τῶ ρμγ'. Εἶτα θαυμάζων τὰς εἰς πάντας τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας, καὶ μνημονεύων τῆς τε εἰς σὲ καὶ εἰς πάντας γενομένης ἀγαθότητος αὐτοῦ, ἐὰν θέλῃς διὰ ταῦτα εὐλογεῖν τὸν Θεόν, λέγε τὰ τοῦ Δαβὶδ ῥήματα, ἅπερ καὶ αὐτὸς εἶπεν ἐν τῶ ρμδ' ψαλμῶ. Ἄσαι θέλεις τῶ Κυρίῳ; ἔχεις εἰς τὸ λέγειν τὸν ρβ' καὶ ρζ'. Ἐὰν μικρὸς ὢν προκριθῆς εἰς ἀρχὴν τινα τῶν ἀδελφῶν σου, μὴ ἐπαίρου κατ' αὐτῶν· ἀλλὰ τῶ ἐκλεξαμένῳ Κυρίῳ διδοὺς δόξαν, ψάλλε καὶ σὺ τὸν ρνα' ἴδιον ὄντα τοῦ Δαβὶδ. Ἀλλὰ θέλεις ψάλλειν ἐπακοὴν ἔχοντας τὸ Ἀλληλούϊα, ἔχεις τὸν ρδ', ρε', ρε', ρια', ριβ', ριγ', ριδ', ριε', ριζ', ριζ' ριη', ρλδ', ρλε', ρμε', ρμζ', ρμζ', ρμη', ρμθ', ρν'. Ὅτε δὲ θέλῃς κατ' ἴδιαν τὰ περὶ τοῦ Σωτῆρος ψάλλειν, ἐν ἑκάστῳ μὲν σχεδὸν εὐρίσκεις ψαλμῶ τὰ τοιαῦτα· ἔχεις δὲ μάλιστα τὸν μὲν μδ' καὶ τὸν ρθ' δηλοῦντας τὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ γνησίαν γέννησιν καὶ τὴν ἔνσαρκον αὐτοῦ παρουσίαν· τὸν δὲ κ' καὶ ξη' προλέγοντας περὶ τοῦ θείου σταυροῦ, καὶ ὄσσην δι' ἡμᾶς ἐπιβουλήν ἀνεδέξατο, καὶ πόσα πέπονθε· καὶ τὸν μὲν β' καὶ ρη' σημαίνοντας τὴν τε τῶν Ἰουδαίων ἐπιβουλήν καὶ πονηρίαν, καὶ τὴν Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου προδοσίαν· τὸν τε κ', καὶ μθ', καὶ οα' (καὶ) δηλοῦντας τὴν τε βασιλείαν αὐτοῦ καὶ κριτικὴν δύναμιν, καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς αὐτοῦ πάλιν ἔνσαρκον παρουσίαν, καὶ τὴν κλήσιν τῶν ἔθνῶν. Καὶ ὁ μὲν ιε' δείκνυσιν αὐτοῦ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν· ὁ δὲ κγ' καὶ μζ' ἀπαγγέλλουσι τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνοδὸν αὐτοῦ· τὸν δὲ ρβ', καὶ ρε', καὶ ρζ', καὶ ρη' ἀναγινώσκων, θεωρῆσαι δυνήσῃ τὰς εἰς ἡμᾶς τοῦ Σωτῆρος διὰ τῶν παθημάτων αὐτοῦ γενομένης εὐεργεσίας. Τοιοῦτος μὲν οὖν ἐστὶ καὶ ὁ χαρακτήρ εἰς ὠφέλειαν τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῆς βίβλου τῶν Ψαλμῶν, ἐχούσης αὐτῆς ἰδίους ψαλμοὺς, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς δὲ περὶ τῆς ἐν

σώματι παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ πυκνοτέρας τὰς προφητείας, καθὰ προεῖπον. Διὰ τί δὲ μετὰ μέλους καὶ ὥδης ψάλλονται οἱ τοιοῦτοι λόγοι, ἀναγκαῖον μὴδὲ τοῦτο παρ' ελθεῖν. Τινὲς μὲν γὰρ τῶν παρ' ἡμῖν ἀκεραίων, καὶ τοὶ πιστευόντων εἶναι θεόπνευστα τὰ ῥήματα, ὅμως νομίζουσι διὰ τὸ εὐφρονον καὶ τέρψεως ἔνεκεν τῆς ἀκοῆς μελωδεῖσθαι τοὺς ψαλμούς. Οὐκ ἔστι δὲ οὕτως· οὐ γὰρ τὸ ἡδὺ καὶ πιθανὸν ἐζήτησεν ἡ Γραφή· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὠφελείας ἔνεκεν τῆς ψυχῆς τετύπεται διὰ πάντα μὲν, μάλιστα δὲ διὰ δύο ταῦτα· πρῶτον μὲν, ὅτι ἔπρεπε τὴν θείαν Γραφὴν μὴ μόνον τῇ συνεχείᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ κατὰ πλάτος φωνῇ τὸν Θεὸν ὑμνεῖν. 27.40 Κατὰ συνέχειαν μὲν οὖν εἴρηται, οἷά ἐστι τὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, καὶ τὰ ἱστορούμενα πάντα, μετὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης· κατὰ πλάτος δὲ λέγεται, οἷά ἐστι τὰ τῶν ψαλμῶν καὶ ὥδων καὶ ᾠδῶν ῥήματα· καὶ οὕτως γὰρ σωθήσεται τὸ ἐξ ὅλης ἰσχύος καὶ δυνάμεως ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν τοὺς ἀνθρώπους. Δεύτερον δὲ, ὅτι, ὡς ἀρμονία τοὺς αὐλοὺς συντιθεῖσα μίαν τὴν συμφωνίαν ἀποτελεῖ, οὕτως, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ ψυχῇ διάφορα κινήματα φαίνεται, καὶ ἔστιν ἐν αὐτῇ τὸ λογίζεσθαι, καὶ τὸ ἐπιθυμεῖν, καὶ τὸ θυμοειδῆς, ἐκ δὲ τῆς τούτων κινήσεως καὶ ἡ τῶν μελῶν γίνεται τοῦ σώματος ἐνέργεια, βούλεται ὁ λόγος μὴ ἀσύμφωνον εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἑαυτῷ, μὴδὲ δίιστα σθαι πρὸς ἑαυτόν· ὥστε λογίζεσθαι μὲν τὰ βέλτιστα, πράττειν δὲ τῷ θυμῷ τὰ φαῦλα, ὡς ὁ Πιλάτος λέγων μὲν· Οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω εἰς αὐτόν· συντρέχων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Ἰουδαίων· ἢ ἐπιθυμεῖν μὲν τὰ φαῦλα, μὴ δύνασθαι δὲ πράττειν, ὡς οἱ κατὰ Σουσάννης πρεσβύτεροι· ἢ πάλιν μὴ μοιχεύειν μὲν, κλέπτειν δέ· ἢ μὴ κλέπτειν μὲν, φονεύειν δέ· ἢ μὴ φονεύειν μὲν, βλασφημεῖν δέ. Ἴν' οὖν μὴ τοιαύτη τις ἐν ἡμῖν ταραχὴ γίνηται, θέλει τὴν ψυχὴν ὁ λόγος ἔχουσαν Χριστοῦ νοῦν, ὡς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, τούτῳ καθηγεμόνι χρῆσασθαι, καὶ ἐν τούτῳ τῶν μὲν ἐν αὐτῇ παθητικῶν κρατεῖν, τῶν δὲ τοῦ σώματος μελῶν ἄρχειν, εἰς τὸ ὑπακούειν τῷ λόγῳ· ἵνα, ὡς ἐν ἀρμονίᾳ τὸ πληκτρον, οὕτως αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ψαλτήριον γενόμενος, καὶ τῷ πνεύματι προσέχων ὀλοκλήρως, καὶ πᾶσι τοῖς μέλεσι καὶ τοῖς κινήμασι ὑπακούῃ, καὶ δουλεύῃ τῷ βουλήματι τοῦ Θεοῦ. Τῆς δὲ τοιαύτης τῶν λογισμῶν ἀταραξίας καὶ ἀκύμονος καταστάσεως εἰκῶν καὶ τύπος ἐστὶν ἡ τῶν Ψαλμῶν ἐμμελὴς ἀνάγνωσις. Ὡς περὶ γὰρ τὰ τῆς ψυχῆς νοήματα γνωρίζομεν καὶ σημαίνομεν δι' ὧν προφέρομεν λόγων, οὕτως, τῆς πνευματικῆς ἐν ψυχῇ ἀρμονίας τὴν ἐκ τῶν λόγων μελωδίαν σύμβολον εἶναι θέλων ὁ Κύριος, τετύπωκεν ἐμμελῶς τὰς ὥδας ψάλλεσθαι, καὶ τοὺς ψαλμοὺς μετ' ὥδης ἀναγινώσκεσθαι. Καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ ἐπιθυμία τῆς ψυχῆς, τὸ καλῶς αὐτὴν διακεῖσθαι, ὡς γέγραπται· Εὐθυμεῖ τις ἐν ὑμῖν; ψαλλέτω. Οὕτως τὸ μὲν ἐν αὐτῇ ταραχῶδες καὶ τραχὺ καὶ ἄτακτον ἐξομαλίζεται· τὸ δὲ λυποῦν θεραπεύεται, ψαλλόντων ἡμῶν· Ἴνα τί περίλυπος εἶ, ἢ ψυχὴ μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με; Καὶ τὸ μὲν ἐσφαλμένον ἐπιγνώσεται λέγουσα· Ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες· τὸ δὲ φοβηθὲν ἐπιβρῶσει τῇ ἐλπίδι ἐν τῷ λέγειν· Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Οἱ μὲν οὖν μὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἀναγινώσκοντες τὰς θείας ὥδας οὐ συνετῶς ψάλλουσι, ἀλλ' ἑαυτοὺς μὲν τέρπουσι, ἔχουσι δὲ μέμψιν, ὅτι οὐχ ὠραῖος αἶνος ἐν στόματι ἀμαρτωλοῦ· οἱ δὲ κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον ψάλλοντες, ὥστε τὴν μελωδίαν τῶν ῥημάτων ἐκ τοῦ ῥυθμοῦ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς πρὸς τὸ πνεῦμα συμφωνίας προσφέρεσθαι, οἱ τοιοῦτοι 27.41 ψάλλουσι μὲν τῇ γλώσσῃ, ψάλλοντες δὲ καὶ τῷ νοῷ, οὐ μόνον ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς θέλοντας ἀκούειν αὐτῶν μεγάλως ὠφελοῦσιν. Ὁ γοῦν μακάριος Δαβὶδ, οὕτως καταψάλλων τοῦ Σαοὺλ, αὐτὸς εὐηρέσκει τῷ Θεῷ, καὶ τὸν τάραχον καὶ τὸ μανικὸν πάθος τοῦ Σαοὺλ ἀπήλαυσε, καὶ γαληνιαῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ παρεσκεύαζεν. Οὕτως οἱ ἱερεῖς ψάλλοντες, εἰς ἀταραξίαν τὰς ψυχὰς τῶν λαῶν καὶ εἰς ὁμόνοιαν αὐτὰς τῶν ἐν

οὐρανοῖς χορευόντων προσεκαλοῦντο. Τὸ ἄρα μετὰ μέλους λέγεσθαι τοὺς ψαλμοὺς οὐκ ἔστιν εὐ φωνίας σπουδὴ, ἀλλὰ τεκμήριον τῆς ἁρμονίας τῶν ἐν τῇ ψυχῇ λογισμῶν. Καὶ ἡ ἔμμελής δὲ ἀνάγνωσις σύμβολόν ἐστι τῆς εὐρύθμου καὶ ἀχειμάστου κατα στάσεως τῆς διανοίας. Καὶ γὰρ τὸ αἰνεῖν τὸν Θεὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις καὶ κιθάρᾳ καὶ δεκαχόρδῳ ψαλ τηρίῳ, σύμβολον πάλιν ἦν καὶ σημαντικὸν τοῦ συγκεῖσθαι μὲν νομίμως τὰ μέλη τοῦ σώματος ὡς χορδὰς, τοὺς δὲ λογισμοὺς τῆς ψυχῆς ὡς κύμβαλα γίνεσθαι, καὶ λοιπὸν τῇ ἡχῇ καὶ τῷ νεύματι τοῦ πνεύματος ταῦτα πάντα κινεῖσθαι καὶ ζῆν· ὥστε, κατὰ τὸ γε γραμμένον, τῷ πνεύματι τὸν ἄνθρωπον ζῆν μὲν, καὶ τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦν. Οὕτως γὰρ καὶ καλῶς ψάλλων ρυθμίζει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ὥσπερ ἐξ ἀνισότητος εἰς ἰσότητα ἄγει· ὥστε ἐν τῷ κατὰ φύσιν αὐτὴν ἐστηκυῖαν μὴ προεῖσθαι ὑπὸ τινος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον εὐφαντάσιον γίνεσθαι, καὶ πλέον αὐτὴν λαμβάνειν πόθον τῶν μελλόντων ἀγα θῶν. Τῇ γὰρ τῶν ῥημάτων μελωδία συνδιατιθεμένη ἐπιλανθάνεται τῶν παθῶν, καὶ χαίρουσα βλέπει πρὸς τὸν νοῦν τὸν ἐν Χριστῷ, λογιζομένη τὰ βέλτιστα. Δεῖ τοίνυν, ὦ τέκνον, τῶν ἐντυγχανόντων ἕκα στον ταύτη τῇ βίβλῳ ἐντυγχάνειν μὲν ἅπασιν γνη σίως τοῖς ἐν αὐτῇ θεοπνεύστοις οὔσι, λαμβάνειν δὲ λοιπὸν ἀπ' αὐτῶν ὡς ἐκ παραδείσου καρπῶν ὡφε λείας, πρὸς ὃ τὴν χρεῖαν ἑαυτὸν ἔχοντα συνορᾷ. Ἡγοῦμαι γὰρ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις τῆς βίβλου τὸν πάντα βίον τῶν ἀνθρώπων, τὰς τε τῆς ψυχῆς δια θέσεις, καὶ τὰ τῶν λογισμῶν κινήματα μεμετρηῆσθαι καὶ περιέχεσθαι· καὶ μηδὲν πλέον τούτων ἐν ἀνθρώποις εὐρίσκεσθαι. Εἴτε γὰρ μετανοίας ἢ ἐξομολογῆ σεως χρεῖα, ἢ θλίψις καὶ πειρασμὸς κατέλαβεν, ἢ ἐδιώχθη τις, καὶ ἢ ἐπιβουλευόμενος ἐρρύσθη, εἰ δὲ καὶ περίλυπός τις γέγονεν καὶ ταραττεται, καὶ πά σχει τι τοιοῦτον, οἷον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, ἢ καὶ συνορᾷ ἑαυτὸν μὲν προκόποντα, τὸν δὲ ἐχθρὸν καταργούμενον, ἢ καὶ αἰνέσαι καὶ εὐχαριστῆσαι, καὶ εὐλογῆσαι βούλεται τὸν Κύριον, ἔχει τὴν διδασκα λίαν τούτων ἐν τοῖς θείοις ψαλμοῖς. Ἐκλεγέσθω γὰρ τὰ ἐν αὐτοῖς περὶ ἐκάστου τούτων εἰρημένα, καὶ οὐ τως ὡς περὶ ἑαυτοῦ γεγραμμένα λέγων, καὶ συνδια τιθέμενος τοῖς γεγραμμένοις, ἀναφέρει τῷ Κυρίῳ. Μὴ περιβαλλέτω μέντοι τις αὐτὰ τοῖς ἕξωθεν πιθανοῖς ῥήμασι, μηδὲ πειραζέτω τὰς λέξεις μετα ποιεῖν ἢ ὄλως ἐναλλάσσειν· ἀλλ' οὕτως ἀτεχνῶς τὰ γεγραμμένα λεγέτω καὶ ψαλλέτω, ὥσπερ εἴρηται, ὑπὲρ τοῦ καὶ τοὺς διακονήσαντας ἀνθρώπους αὐτὰ 27.44 ἐπιγινώσκοντας τὸ ἑαυτῶν συνεύχεσθαι ἡμῖν· μᾶλλον δὲ ἵνα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ λαλήσαν ἐν τοῖς ἀγίοις, θεω ροῦν τοὺς παρ' αὐτοῦ λόγους ἐνηχηθέντας ἐκείνοις, συναντιλαμβάνηται ἡμῖν. Ὅσῳ γὰρ τῶν ἀγίων ὁ βίος βελτίων τῶν ἄλλων ἐστὶ, τοσοῦτω καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ῥήματα τῶν παρ' ἡμῶν συντιθεμένων βελτίονα καὶ ἰσχυρότερα ἂν τις εἴποι δικαίως. Ἐν τούτοις γὰρ εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ, καὶ ταῦτα λέγοντες, ὡς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος· Κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναμιν πυρὸς, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων, ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. Οὐκοῦν καὶ νῦν ταῦτα λέγων ἕκαστος ἔστω θαρρῶν, ὅτι δι' αὐτῶν ταχέως ὁ Θεὸς ἐπακούσεται τοῖς δεομένοις· εἴτε γὰρ θλίβεται λέγων ταῦτα, μεγάλην ὄψεται τὴν ἐν αὐτοῖς παράκλησιν· εἴτε πειράζεται καὶ διώκεται ψάλλων οὕτως, δοκιμώτερος ἀναφανήσεται, καὶ σκεπασθήσεται παρὰ τοῦ Κυρίου, τοῦ καὶ τὸν εἰπόντα ταῦτα σκεπάσαντος· ἐν τούτοις τὸν μὲν διάβολον ἀνατρέψει, τοὺς δὲ δαίμονας αὐτοῦ σοφήσει. Ταῦτα λέγων εἰ μὲν ἡμαρτεν, ἑαυτὸν ἐντρέψει καὶ παύσεται· εἰ δὲ μὴ ἡμαρτεν, ὄψεται ἑαυτὸν χαίροντα, ὅτι τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ἐπεκτείνεται, καὶ ἀγωνιζόμενος μὲν ἰσχύσει ψάλλων οὕτως, οὐ σαλευθήσεται δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπατῶντας καὶ

πλανᾶν ἐπιχειροῦντας ἐλέγξει· καὶ τούτου οὐκ ἄνθρωπος ἐγγυητής, ἀλλ' αὐτὴ ἡ θεία γίνεται Γραφή. Ὁ γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο τῷ Μωϋσῆ γράψαι τὴν μεγάλην Ὁδὴν, καὶ διδάξαι τὸν λαόν· τὸν τε καθιστάμενον ἄρχοντα κελεύει γράψαι τὸ Δευτερονόμιον, ἔχειν τε τοῦτο μετὰ χειρας, καὶ μελετᾶν αἰεὶ τὰ ἐν αὐτῷ ῥήματα, ὡς ἀρκούντων τῶν ἐν αὐτοῖς λόγων πρὸς τε ὑπόμνησιν ἀρετῆς, καὶ βοήθειαν φέρειν τοῖς γνησίως αὐτοὺς μελετῶσιν. Ἀμέλει ὀπηνίκα εἰς τὴν γῆν εἰσῆλθεν ὁ τοῦ Ναυῆ, βλέπων τὰς τῶν ἐχθρῶν διατάξεις, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων πάντας συνελθόντας εἰς πόλεμον, αὐτὸς ἀνθ' ὅπλων καὶ ξιφῶν τὸ Δευτερονόμιον ἀναγνούς εἰς τὰ ὄψα πάντων, τὰ τε ῥήματα τοῦ νόμου ὑπομνήσας, καὶ τούτοις τὸν λαὸν καθοπλίσας, περιέγευε τῶν πολεμίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωσίας, εὐρεθέντος τοῦ βιβλίου, καὶ ἀναγνωσθέντος εἰς τὰς πάντων ἀκοάς, οὐκέτι τοὺς ἐχθροὺς ἐφοβεῖτο. Καὶ εἴ ποτε δὲ πόλεμος ἦν τῷ λαῷ, ἡ κιβωτὸς ἔχουσα τὰ πυξία τοῦ νόμου προώδευε πάντων, καὶ ἤρκετο τούτοις ἀντὶ πάσης παρατάξεως εἰς βοήθειαν, εἰ μὴ τις ἦν παρὰ τοῖς βαστάζουσι καὶ ἐν τοῖς λαοῖς προκρατήσασα ἀμαρτία καὶ ὑπόκρισις. Πίστεως γὰρ καὶ γνησίας διαθέσεως χρεία, ἵνα ὁ νόμος εἰς τὰ κατ' εὐχὴν συνεργάζεται. Ἐγὼ γοῦν, ἔλεγεν ὁ γέρων, ἤκουσα καὶ παρὰ φρονίμων ἀνδρῶν, ὡς ἄρα τὸ παλαιὸν ἐν τῷ 27.45 Ἰσραὴλ, μόνον ἀναγινώσκοντες τὰς Γραφάς, ἐδίωκον δαίμονας, καὶ ἠλέξουν τὰς παρ' αὐτῶν τοῖς ἀνθρώποις γινομένας ἐπιβουλὰς. Ὅθεν καὶ καταγνώσεως πάσης ἀξίους εἶναι ἔλεγε τοὺς ταῦτα μὲν ἀφιέντας, συντιθέντας δὲ ἑαυτοῖς ἕξωθεν πιθανὰ ῥήματα, καὶ ἐν τούτοις ἐξορκιστὰς ἑαυτοὺς ὀνομάζοντας. Μᾶλλον γὰρ παίζουσι, καὶ παρέχουσιν ἑαυτοὺς ἐκείνοις εἰς τὸ χλευάζεσθαι· οἷα πεπόνθασιν Ἰουδαῖοι οἱ Σκευᾶ υἱοὶ, ἐπιχειρήσαντες καὶ αὐτοὶ τὸν τρόπον τοῦτον ἐξορκίζειν. Ταῦτα μὲν γὰρ ἀκούοντες παρὰ τῶν τοιούτων οἱ δαίμονες παίζουσι· τὰ δὲ τῶν ἁγίων ῥήματα φοβοῦνται, ἢ καὶ φέρειν αὐτὰ οὐ δύνανται. Ἔστι γὰρ ἐν τοῖς τῶν Γραφῶν ῥήμασιν ὁ Κύριος, ὃν μὴ δυνάμενοι φέρειν ἔκραζον· Δέομαί σου, μὴ με πρὸ καιροῦ βασανίσῃς· ἐκαίοντο γὰρ καὶ μόνον βλέποντες παρόντα τὸν Κύριον. Οὕτως καὶ ὁ Παῦλος παρήγγειλε τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν· οὕτως καὶ τοῖς μαθηταῖς ὑπετάσσετο τὰ δαιμόνια. Καὶ ἐπὶ Ἐλισσαίου δὲ τοῦ προφήτου ἐγένετο χεὶρ Κυρίου, καὶ προεφήτευσεν περὶ τῶν ὑδάτων τοῖς τρισὶ βασιλεῦσιν, ὅτε ἔψαλλε κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ ὁ ψάλλων. Οὕτως καὶ νῦν, εἴ τις κήδεται τῶν πασχόντων, ταῦτα λεγέτω, καὶ μᾶλλον τὸν τε πάσχοντα ὠφελεῖ, καὶ ἑαυτοῦ τὴν πίστιν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν ἐπιδείξεται· ὥστε, καὶ ταύτην ὀρῶντα τὸν Θεὸν, τελείαν τὴν θεραπείαν παρασχεῖν τοῖς δεομένοις. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἅγιος γινώσκων, ἔλεγεν ἐν τῷ ρηί ψαλμῷ· Ἐν τοῖς δικαιομασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου· καὶ πάλιν· Ψαλτὰ ἦσαν μοι τὰ δικαιοματά σου ἐν τόπῳ παροικίας μου. Ἐν τούτοις γὰρ καὶ σωτηρίαν ἐκέρδαινον, λέγοντες· Εἰ μὴ ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστὶ, τότε ἂν ἀπωλόμην ἐν τῇ ταπεινώσει μου. Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος ἐν τούτοις ἠσφαλιζέτο τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν, λέγων· Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ γένηται. Ταῦτα καὶ σὺ μελετῶν, καὶ συνετῶς ἐντυγχάνων· οὕτως τοῖς ψαλμοῖς, τὸν μὲν ἐν ἐκάστῳ νοῦν ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος καταλαβεῖν δυνήσῃ. Τοιοῦτον δὲ καὶ σὺ ζηλώσεις βίον, οἷον ἔσχον οἱ ταῦτα θεοφορούμενοι λαλήσαντες ἄνδρες ἅγιοι.